

Õiguskantsler

Hr Ken-Marti Vaher
Siseministeerium
info@siseministeerium.ee

Teie 10.02.2014 nr 1-6/664-1

Meie 14.03.2014 nr 18-2/140353/1401179

Arvamus eelnõule

Austatud hr siseminister

Pöördusite minu poole arvamuse saamiseks abipolitseiniku seaduse, liiklusseaduse, liikluskindlustuse seaduse ja relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu kohta. Tänan Teid võimaluse eest arvamust avaldada ning vabandan vastuse viibimise pärast.

Seletuskirjast nähtuvalt on nimetatud eelnõu põhiliseks eesmärgiks lihtsustada abipolitseiniku seaduse ja teiste seaduste muutmise kaudu abipolitseinikuks astumist, abipolitseiniku väljaõppe läbimise korda ja abipolitseinike kaasamist politsei tegevusse, sh ennetustöösse, et tagada sellega vabatahtlike korrakaitstjate senisest ulatuslikum ja efektiivsem kasutamine sisejulgeoleku tagamisel.

Muuhulgas soovitakse lihtsustada abipolitseinikuks saamist seeläbi, et vähendatakse üldist haridusnõuet, loobutakse dubleeriva tervisekontrolli nõudest mootorsõiduki juhtimisõigust ja relvaluba omava abipolitseinikukandidaadi puhul ning laiendatakse mõningal määral abipolitseinikule kohaldamiseks lubatud põhiõigusi piiravate riikliku järelevalve meetmete ringi: isiku läbivaatuse kohaldamine ja valdusesse sisenemise meetmete kohaldamise aluste täiendamine, samuti juurdepääsuvõimaluste loomine teatud andmekogudele.

Põhiseadus annab seadusandjale laia kaalutlusruumi selle määramisel, milliste vahenditega ta riigi sisemise julgeoleku tagab. Ühe võimaliku vahendina ei ole välistatud ka vabatahtlikult korrakaitseülesande täitmisele kaasatud isikute rakendamine elukutseliste korrakaitseametnike kõrval, kuigi siin tuleb arvestada õigusriigi põhimõttest, riigi jõumonoopoli säilitamise kohustusest ja võimuvolituste rakendamise demokraatliku legitimeerimise vajadusest tulenevaid piiranguid, mille olemust olen oma varasemates seisukohtades korduvalt selgitanud.¹

¹ Vt nt õiguskantsleri arvamus abipolitseiniku seaduse eelnõu kohta, õiguskantsleri 10.06.2010 kiri nr 18-1/100992/1003598

Leian, et kuigi käesolevas eelnõus toodud muudatused küll laiendavad mõneti abipolitseinikule antavaid õigusi ning lihtsustavad abipolitseinikuks saamise reegleid, ei välju need olemuslikult raamidest, mis uue abipolitseiniku seaduse väljatöötamisel vabatahtlikule politsei töös osalemisele seati. Seda eeldusel, et säilivad eelnõus praegu kavandatud abipolitseiniku tegevuse õiguspärasuse garantiid (nt põhiharidusega abipolitseiniku poolt iseseisva järelevalve teostamise välistamine, täiendavate põhiõigusi piiravate meetmete kohaldamine üksnes politseiametniku korraldusel ja kontrolli all, isiku läbi vaatamise õiguse piirangud jne).

Samas soovin siiski rõhutada, et abipolitseinike rolli suurendamine sisejulgeoleku tagamisel, millele käesolev eelnõu on suunatud, saab üle-eelmises lõigus nimetatud põhjustel olla vaid toetavaks ja abistavaks meetmeks, mis ei asenda riigivõimu vahetut tegevust politseiametnike ja muude korrakaitseametnike kaudu. Tendentsi tugevdada sisejulgeolekut abipolitseinike sekkumisõiguse jätkuva suurendamisega ja abipolitseinikuks saamise nõuete lihtsustamisega tuleb suhtuda ettevaatlikult.

Samuti ei ole minu hinnangul eelnõu seletuskirjas iga abipolitseiniku õigusi laiendava muudatuse vajalikkust piisavalt põhjendatud, nii nt on esitatud põhjendused abipolitseinikule isiku läbi vaatamise õiguse andmise kohta juhul, kui on alust arvata, et isik kannab kaasas asja või ainet, mille võib temalt hoiule võtta, kuid pole põhjendatud, miks on vajalik anda abipolitseinikule õigus isiku läbivaatamiseks ka muul alusel.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel